

Musikbladet (1884-1895)

Musikbladet [MBL] med undertitel *Ugerevy for Musik og Theater* blev udgivet i København af musikforlæggeren Wilhelm Hansen¹ fra oktober 1884 til marts 1895. Tidsskriftet havde derved en tilknytning til forlagsindustrien. Økonomisk støtte til tidsskriftet kom fra subscriptions og annoncer og måske -hvis det blev nødvendigt- også fra forlaget Wilhelm Hansen.

Fra tidsskriftets begyndelse indtil 2. maj 1885 udkom *Musikbladet* hver uge med 8 sider. Et dobbeltnummer på 21 sider blev udgivet 14. maj 1885, mens et enkeltnummer på 8 sider kom 23. og 30. maj 1885. 13. juni udkom et dobbeltnummer med 12 sider fulgt af to enkeltudgaver den 20. og 27. juni på hver 8 sider. I juli 1885 kom kun et nummer, og derefter blev MBL udgivet to gange månedlig resten af året. En ugentlig udgave af MBL var et altfor ambitiøst mål for en publikation på otte sider². Fra 1. januar 1886 til [december] 1892 udgav forlaget (skønt uregelmæssigt) 24 numre hvert år, bestående af både enkelt og dobbeltnumre. I 1893 blev fem dobbelte og to enkeltudgaver udgivet³. Derefter sluttede tidsskriftet med to dobbeltudgaver (med henholdsvis 12 og 18 sider), det ene dateret oktober 1894, det andet marts 1895. Med undtagelse af de to sidste udgaver er tidsskriftets størrelse, med en anelse variation, 21,7 cm x 30,6 cm⁴. Teksten er hele vejen trykt i to spalter og siderne er fortløbende nummererede fra begyndelsen af hvert år.

MBLs hovedredaktør, Henrik Vissing Schytte (1827-1903), voksede op i Århus. I barndommen spillede han guitar, klaver og violin, men da han blev 14 år, valgte han cello som sit hovedinstrument. Senere flyttede han til København og studerede filologi ved universitetet, indtil han tog fat på undervisning og journalistik. Fra 1870 til 1883 ejede Schytte Plenges Musikhandel. Schytte stræbte mod en karriere som skribent, og han bidrog til adskillige avisartikler og anmeldelser i hovedstaden, idet han i 1868 skrev i *Dagens Nyheder*, derefter i *Dagbladet* og *Børstidende* og endelig i 1891 i den velkendte danske avis *Berlingske Tidende*. Schytte, der kunne være skarp i sine meninger, var højt respekteret for sine kundskaber, sin ligefremhed og for sin professionelle holdning til musik og andre emner. Schytte var også en dygtig kammermusiker, og han var meget vidende vedrørende repertoire for strygere. Mens han var redaktør for *Musikbladet* skrev og udgav han det første danske musikleksikon, *Nordisk Musikleksikon* (2 bd. 1888-1892)⁵, og han var tæt på at fuldføre et supplementsbind (1906). Schyttes musikleksikon blev regnet for særlig pålideligt, når det gjaldt dansk musik og musikere⁶.

¹ I 1857 åbnede Wilhelm Hansen -et dansk forlag grundlagt af Jens Wilhelm Hansen- en forretning i København. Fra 1879 havde firmaet Wilhelm Hansen mere eller mindre opnået monopol på musikhandlen i Danmark, idet firmaet da havde overtaget to musikforlag Lose og Horneman & Erslev.

² I titeloverskriften for 1. september 1885 udgaven ændrede undertitlen sig til *Revue for Musik og Theater*. Tidsskriftets størrelse begyndte også at variere mellem 4, 6 og 8 sider. 4 siders udgave blev almindelig i det tredje år.

³ Disse indeholder hverken tilkendegivelse af dag eller måned.

⁴ Størrelsen på de sidste udgaver er 15 cm x 22,5 cm.

⁵ Delvis baseret på Hugo Riemanns *Musiklexikon*, (Leipzig, 1882).

⁶ *Dansk Biografisk Leksikon*, 3.udg. (København, 1983) 13: 271.

I forordet forklarer Schytte betydningen af at skabe et varigt løbende musiktidsskrift. Gennem tiderne, erklærer han, har der været mange mislykkede forsøg på dette. Lige siden det første lokale tidsskrift, skabt af Berggren⁷ i 1936, har musiktidsskrifters liv i Danmark været kortvarige. Men da et stigende antal mennesker dyrker musik, er der voksende behov for et dansk musiktidsskrift. I de nordiske lande, hævder Schytte, bliver København betragtet som centrum for musiklivet, og bør derfor have et musiktidsskrift som man har i Stockholm og Christiania (Oslo), hvor musiktidsskrifterne forlængst har vundet fodfeste⁸. Nødvendigheden og betydningen af et musiktidsskrift af en vis bredde og substans syntes derfor åbenbar.

I forordet til tidsskriftets første nummer fremfører Schytte *Musikbladets* mål:

Musikbladet vil med Udeladelse af Alt det danske Læsere uvedkommende Stof i fremmede Musiktidender saavidt muligt holde sine Læsere underrettede om Alt, hvad der paa Musiklivets Omraade kan antages at have Interesse for os. Medens det i vore Koncertsale og Theatre i den forløbne Uge Forefaldne vil blive kortere meddelt end det sker i de større Dagblade, ville Hovedbegivenheder dog blive udførligere omtalte, og almenyldige musikalske Æmners Behandling vil stadig være Bladets Opgave. Men Hovedvægten vil dog i alt Fald foreløbig blive lagt paa korte, men omfattende Meddelelser om Alt, hvad der forefalder af Betydning i Theatrene og Koncertsalene her og i Udlandet, og paa orienterende Oplysninger om de værker og de Personligheder, som dér gøre sig bemærkede⁹.

Generelt består tidsskriftets indhold af biografiske studier, artikler af historisk interesse, grundig eksamination af nyudgivet musik, notitser om kommende begivenheder hjemme og ude, koncerter- og operagennemgang, notitser af blandet indhold som f.eks. anekdoter, annoncer og nyheder fra udlandet. Regelmæssige træk er artikler, anmeldelser af nye musikudgivelser, koncerter og operaer, blandede nyheder og annoncer. Gennem årene kommer der nye emner til, som behandles mellem koncertanmeldelser og blandede notitser, som f.eks. teaterrepertoire, betydningsfulde musikers fødselsdato og dødsår, fødselsdage, adresser på kunstnere, der bor i udlandet og spøgefulde humoristiske småhistorier.

I årgang 5, 1888, og i alle følgende årgange (undtagen i de to sidste), bliver musiksupplementer for klaver, 4-hændig klaver eller sang og klaver skudt ind mellem de små blandede notitser før teaterrepertoiret¹⁰. Det nye træk bliver introduceret med en folkevise fra Hallingdal i Norge "Sjugur aa Trollbrura" arrangeret for Klaver af Edvard Grieg¹¹. Blandt danske komponister er Carl Niensens sang "Solnedgang"¹² og

⁷ *Musik Tidende*, 1836. Tyve numre blev udgivet.

⁸ Se *Musikbladet*, I, nr. 1, 4. oktober 1884: 1.

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Musiksupplementerne omfatter en til seks sider.

¹¹ *Musikbladet*, V, nr. 3, 17. februar 1888:107.

klaverstykket “Alfedans”¹³ og værker af J.P.E. Hartmann, Emil Hornemann og Louis Glass med i supplementerne. Blandt norske komponister kan nævnes Christian Sinding og Agathe Backer Grøndahl¹⁴.

I de første år er det for det meste udenlandske komponister, der bliver behandlet i artiklerne. Disse artikler indeholder også nogle gange musikeksempler. Artiklerne kan enten rette læserens blik mod karakteristiske musikalske træk i en komponists værker, sådan som det naturligt malende element i Haydns musik¹⁵, eller analysere en betydningsfuld komposition som Méhuls *Joseph og hans Brødre*¹⁶, Wagners *Den flyvende Hollænder*¹⁷, Beethovens *Missa solemnis*¹⁸, sammenligne forskellige komponisters stil, f.eks. Anton Rubinsteins og Hans von Btilows¹⁹ eller give en biografi over en komponist som f.eks. den over Franz Schubert²⁰.

Fra begyndelsen af 1888 fjerner artiklernes emner sig ofte bort fra komponister og deres værker til andre områder, der strækker sig fra sociale spørgsmål (musikerens stilling i samfundet²¹, musikken fra et hygiejnisk synspunkt²²) til psykologiske emner (musik og gemyt²³, ægte og uægte originalitet²⁴) til teoretiske problemer (undervisning i harmonilære²⁵, musikkritik²⁶). Analytiske artikler bliver gradvis mere hyppige,- ja, de erstatter næsten komponistbiografien som hovedartikel.

I de tidlige år er Beethoven og Schubert de komponister, som oftest bliver diskuteret i MBL. I de senere år er det Wagner og hans musik der står i fokus. Betydningsfulde artikler fra de tidlige årgange, der bør nævnes, findes i det store nummer med “nationale bidrag”, én af Grieg²⁷ om I.P.E. Hartmanns 80 års fødselsdag²⁸, og en anden, en hyldest til Niels W.

¹² MBL, IX, nr. 8-9, [1892]:1-2-indføjjet mellem siderne 54 og 55.

¹³ MBL, VIII, nr. 15-16, 27. august 1891:68-69.

¹⁴ Andre musiksupplementer inkluderer kompositioner af Handel, J.S. Bach og C.P.E. Bach, Gluck, Beethoven, Mendelssohn, Massenet, Carl Nielsen, Christian Sinding, Adolph Jensen og andre mindre kendte skandinaviske komponister. Supplementerne til årgang fem og seks indeholder musik af udenlandske og danske komponister. Supplementer til de følgende årgange indeholder væsentlig danske komponisters værker.

¹⁵ MBL, [I], nr. 2, 11. oktober 1884:17-20.

¹⁶ MBL, [I], nr. 3, 18. oktober 1884:20-21.

¹⁷ MBL, [I], nr. 1, 4. oktober 1884:2-3.

¹⁸ MBL [I], nr. 6, 8. november 1884:41-43.

¹⁹ MBL, [I], nr. 4, 25. oktober 1884:25-26.

²⁰ MBL, [I], nr. 10, 6. december 1884:73-75; nr. 11, 13. december 1884:81-84; og nr. 12, 20. december 1884: 89-92.

²¹ MBL, VII, nr. 15-16, 31. august 1890:67-69.

²² MBL, V, nr. 4, 29. februar 1888:111-112.

²³ MBL, VI, nr. 15-16, 24. august 1889:103-

²⁴ MBL, VII, nr. 17-18, 29. september 1890:75-77, 81.

²⁵ MBL, V, nr. 3, 17. februar 1888:103-104.

²⁶ MBL, II, nr. 27, 15. juli 1885:212-215; VII, nr. 2, 6. februar 1890:7-9.

²⁷ MBL, II, nr. 19-20, 14. mai 1885:145-146.

²⁸ Ibid.

Gade på hans 70 års fødselsdag²⁹. Den kritiske gennemgang af nylig udgivet musik drejer sig i al væsentlighed om skandinaviske komponister, først og fremmest danske komponisters musik. To til tre kompositioner, mest for klaver eller for sang og klaver, bliver anmeldt i mange numre, hyppigt med musikeksempler, der illustrerer den kritiske tekst. Der er regelmæssigt koncertanmeldelser af solister og foreningers aktiviteter, f.eks. fra Musikforeningen, Cæciliaforeningen, kammermusiksoireer og fra operaer og balletter. Henvisninger til nye musikinstrumenter og musikfestivaler, samt en liste over repertoireet ved operahusene i Paris, Berlin, Wien og Munchen, såvel som i København, kommer til syne fra 1888. Nu og da indeholder tidsskriftet et portræt af en komponist i forbindelse med en artikel.

Bortset fra redaktørens egne bidrag, er der bidrag fra kundskabsrige skribenter som Schytte engagerede. Blandt disse var Angul Hammerich, (1848-1931), hvis bidrag kommer i løbet af 1884. Hammerich, som havde studeret cello hos Franz Neruda, tog doktorgraden i 1892 over emnet Musikken ved Christian IV. hof, og blev senere, fra 1896 til 1922³⁰, lektor i musikhistorie ved Københavns Universitet. Hammerich bidrog også med artikler til flere andre tidsskrifter. Initialerne "A.M." og "L.R.", som forekommer i tidsskriftets første numre, er i senere numre identificeret som Alfred Møller og Leopold Rosenfeld. Man ved meget lidt om Alfred Møller. Rosenfeld var komponist, sangprofessor ved Det kongelige Musikkonservatorium og medlem af Det kongelige Kapel. Bidragsydere til MBL gennem de senere år var Anton Svendsen (1846-1930), violinist og lærer, Alfred Tofft (1865-1931), komponist, Gottfred Matthison-Hansen (1832-1909), organist, H. Tofte (1863-1917), komponist, Otto Malling (1848-1915), komponist og elev af Gade og I.P.E. Hartmann. I 1890 og 1891 er der bemærkelsesværdigt få signerede bidrag, og i årene 1892 og 1893 er signaturene næsten forsvundet.

MBL bringer også bidrag fra udenlandske korrespondenter og oversættelser fra udlandske kilder. Blandt oversættelserne er artikler, breve³¹, memoirer i brevform³², et teoretisk essay af Berlioz³³, erindringer om Ferdinand Hiller og hans samtidige³⁴, en oversigt over musikernes forhold i De Forenede Stater af Joseph Bennett (oprindeligt publiceret i *Novellos Musical Times*³⁵).

For at følge moderne standard er substantiverne skrevet med små bogstaver. Kun i direkte citater er der anvendt store. Denne publikation er baseret på et eksemplar fra Norsk musiksamling, Universitetsbiblioteket i Oslo.

²⁹ MBL, IV, nr. 3-4, 22. februar 1887 er tilegnet Gade.

³⁰ Se John Bergsagel, "Hammerich, Angul" i *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, Stanley Sadie, ed. (London: Macmillan Publishers Limited, 1980), 8:70.

³¹ Korrespondance, kopier af breve i tidsskriftet inkluderer breve fra bl.a. Schumann, Meyerbeer, Saint-Saëns, Wagner og Jenny Lind.

³² Se Fortsatte uddrag af "Robert Schumanns Ungdomsbreve" i MBL, 4. årg., 1887.

³³ Se "Violinerne i Orkesteret, efter Berlioz", MBL, 4. årg., nr. 12-13, 21. juli 1887:45-46.

³⁴ Se Max Kaibecks "Erindringer om Ferdinand Hiller", MBL, 2. årg., nr. 28, 1. august 1885:218-220.

³⁵ Se Joseph Bennetts "Musikens Standpunkt i Amerika", MBL, II, nr. 29, 15. august 1885:225 og nr. 30, 15. september 1885:234-36, 243-44.

